

Вонредна состојба предизвикана од КОВИД – 19
(Управување со отпадот, третман на води, преземени активности од страна на ЈКП и АДКОМ)

КОВИД-19 и управување со отпадот: предизвици и решенија

Пандемијата на новиот вирус COVID-19 носи предизвици во врска со праксата за управување со комуналниот отпад. Се зголемуваат количините на инфективен отпад во здравствените установи, но исто така се јавува потенцијално инфективен отпад во комуналниот отпад.

Во здравствените установи, заради зголемениот број на пациенти заболени од COVID-19, се создаваат дополнителни количини отпад од заштитна опрема, фармацевтски отпад, отпад од лабораториски анализи и слично. Медицинскиот отпад кој се создава во медицинските установи се селектира, складира, транспортира и отстранува согласно со Правилникот за начинот на постапување со медицински отпад, како и начинот на пакување и обележување на медицинскиот отпад („Сл. весник на РМ“ бр. 146/07). Освен зголемените количини на отпад, не се очекуваат други ризици врз здравјето и животната средина, бидејќи системот за управување со медицинскиот отпад воглавно функционира во согласност со законските барања.

Освен од здравствените установи, инфективен и потенцијално инфективен отпад се создава во центрите во кои се згрижени граѓаните што во земјата допатувале од странство (**карантин**), како и од домаќинствата во кои има суспектни лица во **самоизолација** или **заболени што се лекуваат во домашни услови**. Несоодветното постапување со овој инфективен отпад може да има негативни последици за здравјето на граѓаните и особено на ранливите групи. Притоа неформални собирачи не смее да имаат пристап до контејнерите и депониите, или да се дозволи согорување на отпадот на отворено. Исто така, работниците во комуналните претпријатија што го собираат отпадот мора да бидат соодветно заштитени.

Општо за управување со отпад во услови на пандемија

За да се намали ризикот од ширење на заразата како резултат од несоодветно управување со отпад, граѓаните може и самите да придонесат со своето однесување. Во пракса, еве што можеме да сториме:

1. Вреќите со отпадоци не смее да се оставаат отворени: граѓаните треба да ги користат специјалните кеси што се затвораат со врвка, или едноставно да ги врзат и затворат херметички кесите со отпад, колку што е можно.
2. Капакот на контејнерот мора да се затвори по отстранување на отпадот, за да се спречи контакт или разнесување од улични животни. Кесите со отпад не смее да се оставаат надвор од контејнерите, односно околу нив. Во случај контејнерот да е веќе полн, треба да се побара друг контејнер, или да се чува кесата со отпад дома - до наредното подигање на отпадот од комуналното претпријатие.
3. При отворање и затворање на контејнерите мора да се носат ракавици.
4. Домаќинствата продолжуваат со рециклирање како порано. Притоа средствата за заштита - ракавици, марамчиња за дезинфекција, маски, средства за дезинфекција, итн. не се рециклираат и треба да се стават во кеса за обичен отпад.

5. Додека трае пандемијата, да се избегнуваат работи во домот што произведуваат дополнителни количини отпад, како што се различни поправки, чистење на остави, подруми и слично.

Постапување со отпад од карантин и суспектни случаи во самоизолација

1. Отпадот привремено не се рециклира, за да се заштитат работниците кои го собираат и сортираат овој отпад.
2. Кесите за отпад се полнат до 2/3 од својот волумен, цврсто се врзуваат и се ставаат во втора кеса која исто така цврсто се затвора. Двете кеси мора да бидат цврсти и отпорни на оштетувања, а во случај кога кесите се од тенок и неотпоорен материјал, се користи и трета кеса.
3. При затворање, врзување и отстранување на кесите во контејнер се користат ракавици кои потоа се фрлаат во кесата што се отвора за собирање на нов отпад.

Мерки за заштита на работниците што го собираат и транспортираат комуналниот отпад

Комуналните претпријатија мора да обезбедат непрекината услуга за собирање на отпадот и покрај мерките за ограничено движење. Работниците што имаат контакт со отпадот треба да придонесат да се намали опасноста за ширење на заразата, бидејќи тие се втори по важност веднаш после здравствените работници. Затоа Комуналните претпријатија мора да превземат мерки за заштита на својот персонал и строго да се придржуваат до хигиенските норми. Овие мерки вклучуваат:

1. Често менување на работната и заштитната облека и задолжително носење на маски и ракавици;
2. Менување на заштитните ракавици во случај на нивно оштетување
3. Дезинфекција на камините за собирање на отпадот
4. Одржување на дистанца помеѓу работниците (>1m),
5. Избегнување на групирање на работниците во заедничките простории

Покрај запазување на хигиенските норми, Комуналните претпријатија мора да имаат планови за вонредни состојби, за да се обезбеди континуитетот на услугата за собирање на отпадот. Овие планови треба да опфатат алтернативни рути и камиони во услови на мален број на персонал и исклучени камиони. Во некои европски земји, каде што е сериозно мален капацитетот на општинските претпријатија, се склучуваат договори и со приватни претпријатија.

Управувањето со отпад во времето на пандемијата може да претставува ризик, но истовремено може да придонесе за успешно справување со кризата. Различни меѓународни организации (ISWA, CTCN – UNEP) и надлежни институции во голем број земји веќе објавија информативни брошури и публикуваат информативни видеа. **Министерството за животна средина и просторно планирање**, исто така, **изработи упатства** со цел граѓаните и комуналните претпријатија да се прилагодат на новите услови во текот на пандемијата и да превземат мерки за заштита на своето и здравјето на другите¹. Сите ние треба да бидеме проактивни и да се

1

<https://www.moepp.gov.mk/?nastani=%d0%bf%d1%80%d0%b5%d0%bf%d0%be%d1%80%d0%b0%d0%ba%d0%b8-%d0%b7%d0%b0-%d1%83%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2%d1%83%d0%b2%d0%b0%d1%9a%d0%b5-%d1%81%d0%be-%d0%be%d1%82%d0%bf%d0%b0%d0%b4-%d0%b7%d0%b0-%d0%b3%d1%80>

информираме од кредибилни извори за тоа како да придонесеме со своето однесување кон намалување на ризиците за ширење на заразата.

Изработиле:

Ана Петровска, Државен секретар, МЖСПП
Ана Каранфилова-Мазневска, Раководител на Секторот за управување со отпад, МЖСПП
Виктор Христов, Меѓународен експерт
април, 2020

КОВИД-19 и третман на вода и отпадна вода

Вовед во Корона вируси

Целта на оваа истражување е да се илустрираат размислувањата и препораките на практичарите за третман на вода и отпадна вода во однос на корона вирусите.

- Судбината на корона вирусите во пречистителните станици за отпад и отпадни води;
- Судбината на корона вирусите во водена средина;
- Ефективноста на процесите за филтрирање и дезинфекција во третманот на вода за отстранување на корона вирусите и нивната инактивација.

Важно е да се напомене дека не постои обемна литература за ефективноста на процесите за третман на вода и отпадна вода над корона вирусите и како и секогаш, сегментите за квалитетот на водата и третманот низ кој поминува во постројката може да дадат варијабилни резултати за целокупната ефективност и варијабилни резултати од лабораториските истражувања.

Размислувања за третман на вода и отпадна вода

Инфективни коронавируси кои го напаѓаат човекот може да бидат присутни во сурови отпадни води што се собираат од популација каде се јавува инфекцијата. Околу 20-40% од инфекциите со SARS-CoV презентирале симптоми на дијареја и вирусот е способен да се врзува за рецепторите во цревата, како и во белите дробови (Leung et al. 2003).

Овие вируси може да бидат откриени во урина и столица од заразени лица по 100 дена од првичната инфекција (Liu et al., 2003). Присутноста на корона вирусот во водите од болниците и во домашната канализација е 2-3 дена (Wang et al., 2005).

Пречистителните станици за отпадни води кои прочистуваат отпадна вода од болници и од центри кои се изолирани и во кои се лекуваат пациенти заболени од корона вирус може да имаат зголемена концентрација на вирусот во влезната отпадна вода. Понатаму, доколку третманот на отпадни води е недоволен за да се отстранат или деактивираат корона вирусите или е присутно оперативно заобиколување, вирусите може да бидат испуштени во околината (Casanova et al., 2009).

Не е утврдено дали корона вирусите се поотпорни на третман на вода во споредба со другите микроорганизми како што се E. Coli, или човечкиот вирус како што е poliovirus, кои најчесто се користат како сурогат за проценка на ефикасно прочистување (Gundy et al., 2009). Резултатите од студиите покажуваат дека преживувањето на корона вирусите зависи од температурата, подолго опстануваат на пониска температура. Затоа, упорноста на корона вирусите се очекува да се намали во суровите отпадни води и површинските води во потоплите сезони. Вообичаени методи за дезинфекција кои се користат во третман на вода и отпадна вода се ефикасни за инактивација на корона вируси доколку се извршуваат правилно.

Општо, секундарниот третман на отпадни води може да се смета за отстранување на 1 log (90%) од вируси, иако истражувањата сугерираат дека нивото на отстранување на вирусот е многу варијабилно и се движи од незначително отстранување до поголемо од 2 log (99%) (Hewitt et al., 2011; USEPA, 1986). Поради оваа варијабилност, примарен процес за инактивација на вируси при третман на отпадни води е хемиска дезинфекција (т.е. chlorination) и/или дезинфекција со ултравиолетова (UV) светлина.

Ефикасноста на хлорирањето за деактивирање на вирусот во отпадните води зависи од бројните фактори за квалитет на водата. Од особено значење е присуството на средства за дезинфекција, особено амонијакот, кој реагира со хлор за да формира хлорамини. Во принцип, хлорамините имаат многу помала ефикасност за деактивирање на вирусите во споредба со елементарниот хлор. Поради тоа, важно е да се знае концентрацијата на амонијакот пред процесот на дезинфекција за да соодветно се утврди неговата ефикасност во процесот на деактивирање на вирусот. Хемиската дезинфекција на отпадните води со примена на елементарен хлор се очекува да биде ефикасна над процесот за деактивирање на корона вирусот, кога истата се приемнува во соодветен сегмент од третманот на отпадна вода. Во едно објавено истражување илустрирано е дека хлорирање на комунални отпадни води со 10 mg/l натриум хипохлорид во времетраење од 30 минути и елементарен хлор со концентрација поголема од 0,4 mg/l деактивирано е 5 log на корона вируси (Wang et al., 2005). Оваа концентрација на елементарен хлор со кој се врши дезинфекција може да не биде присутен во секој сегмент од третман на ефлуентот во самата Прочистителна станица. Ефективноста на UV-дезинфекција на вируси во отпадната вода многу зависи од самиот инсталиран систем на прочистување и затоа не е можно да се направи проценка за општите системи. За UV-системите кои не беа дизајнирани специјално за инактивација на корона вирусите, се очекува да имаат ниско ниво на инактивација на корона вирус.

Управување со мил

Опстанокот на корона вирусите во мил од отпадна вода не е пријавен, но се очекува значително да варира во зависност од самиот третман на отпадната вода и третманот на милта во дадената средина. Врз основа на истражување за опстанок на корона вируси во вода и отпадна вода (Gundy et al., 2009), егзистенцијата на корона вирусите во примарниот ефлуент на температура поголема од 200C се очекува да биде на ниско ниво во период од 4 дена. Сепак, истото истражување објави резултати дека времето на егзистенција се зголемува (на пр. за повеќе од 4 недели) на ниски температури (околу 40C) во чиста вода. На сите анализирани температурни вредности, корона вирусите покажаа пониски стапки на преживување во отпадните води отколку другите вируси. Практиките за ракување со отпад и депонирање треба да се разгледуваат случај по случај за да се спречи загадување на подземните и површинските води.

Оператори на Прочистителни станици за отпадни води

Респираторните заболувања може да се шират преку контакт со аеросоли или со ракување. Затоа, се препорачува операторите на пречистителните станици за отпадна вода да користат маски за лице и ракавици за еднократна употреба за да не дојдат во контакт со аеросоли. Понатаму, треба да се применат строги санитарни практики за да се поттикне честото миеење на раце, за да се одвои местото за јадење од работното место и за да се минимизира контактот на рацете и лицето. Подолу се наведени општите практики за санитација кои го спречуваат ширењето на респираторните вируси:

- Мијте ги рацете со сапун и вода најмалку 20 секунди, особено откако ќе ја користите бањата, пред јадење, откако ќе го издувате носот, кашлате или кивате;
- Останете дома кога сте болни;

- Користете палома при кашлица или кивање и истата фрлете ја во кошница за ѓубре;
- Дезинфицирајте ги почесто допрените предмети и површини, како што се клучалките на вратите;
- Не ги допирајте очите, носот и устата со неизмиени раце;
- Не остварувајте близок контакт со болни лица.

Третман на вода за пиене

Постројки за прочистување на површинска вода со низ водно влијание на отпадна вода се најподложни на контаминација од корона вируси. Конвенционалниот третман со елементарен хлор дизајниран да направи инактивација на 0,5 log *Giardia* може да инактивира најмалку 8 log вируси во целина (Health Canada, 2019a). Важно е да се осигурате дека перформансите за дезинфекција се применуваат постојано (на пр. заматеност, доза за дезинфекција, остаток, pH, температура и проток). Оптимизираната конвенционална филтрација може да достигне отстранување на 2 (99%) log вируси. УВ флуентност од 44mJ/cm² може да постигне инактивирање на 3 (99%) log на поливирус 1 и ротавирус, додека од 40-199 mJ/cm² може да деактивира 3 log (99%) од аденовирусите; голем број на вируси се отпорни на УВ (Health Canada, 2019b; USEPA 2006). Врз основа на објавени истражувања, третманот на вода кој ги задоволува регулативите за инактивација на вирусот се очекува да бидат ефикасни во контролирање на корона вирусите.

Еве неколку одговори за потенцијални ризици од корона вируси во третман на вода и отпадна вода:

Критичен контролен пункт		
Третман на отпадни води	Аеросоли создадени при третман на отпадна вода	Дефинирајте ги ризиците за пренос на корона вирусите на самите оператори на ПСОВ и применете санитарни практики за претпазливост
Дезинфекција на отпадни води	Инфективни коронавируси кои егзистираат во комунална отпадна вода	Обезбедете оптимално време за хемиска дезинфекција
Третман на вода за пиење	Инфективни коронавируси во вода навлегуваат преку отпадна вода	Обезбедете континуирано следење и извршување на процесот на дезинфекција на водата за пиење за системи со низводно влијание на отпадна вода

АДКОМ-Здружение на даватели на комунални услуги на Република Македонија

Булевар Јане Сандански Бр. 112 2/2, 1000 Скопје
Тел.: 02/2461-971 WEB: www.adkom.org.mk E – mail: adkommk@gmail.com

Студија: COVID-19 се шири и по фекално-орален пат

Hong Shan, MD, PhD, од Fifth Affiliated Hospital, Sun Yat-sen University, во Zhuhai, Провинција Guangdong и колегите забележале дека корона вирусите се присутни и во гастроинтестиналниот тракт.

Истражувањето анализирано 73 пациенти хоспитализирани за можен COVID-19 и истото се одвивало од 1 до 14 февруари 2020 година. Се анализирале примероци во серии од урина, фекална столица и ткиво.

Вкупно 39 пациенти (53,4%; 25 мажи и 14 жени) биле позитивни на SARS-CoV-2 RNA во примерокот од нивните фекалии. Возраста на пациентите се движела од 10 месеци до 78 години, а времетраењето на позитивноста на вирусот на фекалиите се движела од 1 до 12 дена. Фекалната столица на 17 пациенти (23,3%) останала позитивна на вирусот и откако резултатите на тестирањето на респираторните примероци биле негативни.

- A Guide to the Biosolids Risk Assessment Methodology for the EPA503 Rule. U.S. EPA, Office of Wastewater Management. EPA/832-8-93-005. Available late in 1994.
- Biosolids Applied to Land, Advancing Standards and Practices. National Research Council of the National Academies. The National Academies Press. Washington, D.C. July 2002. Casanova, L., Rutala,
- Biosolids Recycling: Beneficial Technology for a Better Environment.
- U.S. EPA, Office of Wastewater Management. EPA/832-R-93-009. June 1994.
- W. A., Weber, D. J., Sobsey, M. D. (2009). Survival of surrogate coronaviruses in water. Water research, 43(7), 1893-1898.
- CDC. (2020). Coronaviruses. U.S. Department of Health & Human Services. Accessed on February 4, 2020 at <<https://www.cdc.gov/coronaviruses/index.html>>.
- Gundy, P. M., Gerba, C. P., Pepper, I. L. (2009). Survival of coronaviruses in water and wastewater. Food and Environmental Virology, 1(1), 10.
- Health Canada (2019a). Guidelines for Canadian Drinking Water Quality: Guidance on the use of quantitative microbial risk assessment in drinking water. Water and Air Quality Bureau, Healthy Environments and Consumer Safety Branch, Health Canada, Ottawa, Ontario.
- Health Canada (2019b). Guidelines for Canadian Drinking Water Quality: Guideline Technical Document – Enteric Viruses. Water and Air Quality Bureau, Healthy Environments and Consumer Safety Branch, Health Canada, Ottawa, Ontario.
- Hewitt, J., Greening, G. E., Leonard, M., Lewis, G. D. (2013). Evaluation of human adenovirus and human polyomavirus as indicators of human sewage contamination in the aquatic environment. Water Research, 47(17), 6750-6761.
- Leung, W. K., et al. (2003). Enteric involvement of severe acute respiratory syndrome-associated coronaviruses infection. Gastroenterology, 125(4), 1011-1017.
- Liu, W., et al. (2004). Long-term SARS coronavirus excretion from patient cohort, China. Emerging Infectious Diseases, 10(10), 1841.
- Ministry of the Environment. (2008). Design Guidelines for Sewage Works. Government of Ontario.
- USEPA. (2006). UV Disinfection Guidance Manual for the Final Long Term 2 Enhanced Surface Water Treatment Rule. Federal Register.
- USEPA. (1986). Design Manual: Municipal Wastewater Disinfection. Office of Research and Development.
- Wang, et al. (2005). Study on the resistance of severe acute respiratory syndrome-associated coronaviruses. Journal of Virological Methods, 126(1-2), 171-177.
- WHO. (2020). Novel Coronaviruses 2019. World Health Organization. Accessed on February 4, 2020 at <<https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronaviruses-2019>>.

Изработил:
м-р Габриела Ивановска ПСОВ,
ЈП „Водовод“ Куманово
април, 2020

АДКОМ-Здружение на даватели на комунални услуги на Република Македонија

Булевар Јане Сандански Бр. 112 2/2, 1000 Скопје
Тел.:02/2461-971 WEB: www.adkom.org.mk E – mail: adkommk@gmail.com

---

Преземени активности од страна на ЈКП за време на вонредната состојба

Откако се прогласи вонредна состојба во државата, јавните комунални претпријатија (ЈП) иако имаат голем број на тековни активности, максимално се вклучија во сите дополнителни активности, со цел да излезат во пресрет на граѓаните и државата при справување со пандемијата предизвикана од КОВИД - 19.

Во изминатиот период ЈКП вложија голем напор и својата работа ја организираа во смени, работат за време на викенди и празници, како и за време на полициски час.

Подолу можете да ги прочитате некои од активностите кои беа преземени од страна на дел од ЈКП во изминатиот период:

ЈП. „Комуналец“ Кавадарци

На влезовите на градот се поставија во три смени по два работника опремени со заштитни маски, ракавици и грбни прскалки за да ги дезинфицираат колите на секое влегување. Овој начин на опслужување траеше три дена, до поставување на автоматизирани пунктови на влезовите. ЈП „Комуналец“ на пунктовите се уште ја има обврската да ги снабдува поставените цистерни со раствор од хипохлорид.

Два пати неделно се врши дезинфекција на контејнерите, кантите, урбана опрема, лулките и клупите по парковите, а исто така два пати се врши и аеро дезинфекција со цистерните на ЈП „Комуналец“ со посебни прилагодени атомизери. Дезинфекција на дворот на Градска Болница и Здравствен Дом се врши секој ден со перење на дворовите, а исто така и со цистерните со Хипохлорид. Покрај постоечкиот распоред за перење се воведо смена дополнителна од 3 цистерни, од кои 2 со рачно перење и дезинфекција и 1 машинско перење на селата и дополнително перење на цел град. Перењето се извршува со раствор за дезинфекција.

ЈП „Чистота и зеленило“ Куманово

Секојдневно врши дезинфекција, со два атомизера, во централното градско подрачје, во Општина Болница Куманово, на градските гробишта, како и на муслиманските гробишта. Дезинфекција се врши и во сите рурални средини, поточно досега се има извршено дезинфекција 3 до 4 пати во секоја рурална средина.

Постојано се врши дезинфекција и на плоштадите, на автобуската станица и автобуските постројки, на катната гаража, на паркинг просторите, на влезовите на јавните установи, како и на сите комунални опреми. Дезинфекција од страна на Јавното Претпријатие „Чистота и зеленило“ Куманово се врши и на детските катчиња, на игралиштата, на парковите и на кејот. Освен тоа извршена е дезинфекција и на општина Липково. Што се однесува пак до внатрешна дезинфекција, дезинфекција се има извршено на сите згради на територија на општина Куманово, најмалку 5 пати, во вообичаени рути, а според најава од Општината или пак од страна на директорот, во посочените места е вршена дезинфекција и од 10 до 12 пати. Внатрешна дезинфекција се изврши и во некои посочени институции, поточно во Општина Куманово, во Општа Болница Куманово, во Фонд за ПИОМ во Куманово, во Центар за социјални работи и во Управата за Јавни Приходи Куманово.

АДКОМ-Здружение на даватели на комунални услуги на Република Македонија

Булевар Јане Сандански Бр. 112 2/2, 1000 Скопје
Тел.: 02/2461-971 WEB: www.adkom.org.mk E – mail: adkommk@gmail.com

---

ЈП „Комунална Хигиена“ Скопје

Во пресрет на новонастанатата ситуација поврзана со пандемијата на вирусот Ковид-19, екипите на ЈП „Комунална хигиена“ Скопје секојдневно спроведуваат машинско миење со автоцистерни и дезинфекција на булеварите и поголемите улици во сите скопски општини. Екипите на претпријатието ги мијат сите јавни сообраќајни површини и по два пати во рамките на едно деноноќие.

ЈП „Комунална хигиена“ Скопје продолжува да го собира и транспортира комуналниот отпад во градот Скопје со вообичаената динамика - во три смени, секој ден во неделата, а со оваа динамика екипите на претпријатието ќе работат и во текот на Велигденскиот празничен викенд.

ЈПКД „Комуналец“ Струмица

Во текот на целиот период на вонредна состојба од страна на ЈПКД „Комуналец“ Струмица беше вршено дезинфекција рачно и машински како во градот Струмица така и во населените места.

Машинска дезинфекција на град Струмица и населените места - Костурино, Раборци, Попчево и Рич беше извршена на ден 12.04.2020 год. Истиот ден беше извршена и дезинфекција на град Струмица и тоа машински и рачно со вкупно 30 вработени. Дезинфекцијата се спроведуваше за време на полицискиот час односно во период од 08:00 часот до 15:00 часот.

ЈП „Комунална Чистота“ Богданци

ЈП „Комунална Чистота“ Богданци е ангажирана за дезинфекција на јавни површини, станбени згради, перење на улици, на подрачјето на Општина Богданци. ЈП има извршено четири дезинфекции еднаш неделно, а за таа цел се ангажираат по 8 работници кои ја завршуваат работата за 5 часа. Во овој процес е вклучена механизација се цистерна за перење улици, 2 трактори со атомизери и 4 работници со грбни прскалки. Дезинфекцијата се врши со натриум хипохлорид со цистерната и атомизерите, а пак диезентал со грбните прскалки во станбените згради. Овој процес главно се врши во вечерните часови кога нема движење на населението, во време на полициски час.

ЈКП „Комуналец“ Демир Хисар

ЈКП „Комуналец“ Демир Хисар во изминатиов период има извршено 2 пати дезинфекција на сите населени места во Општина Демир Хисар и 3 пати само во градот (на улиците, сите јавни установи и станбени згради) со сопствена механизација и сопствени средства за дезинфекција. Работниците беа ангажирани за време на полициски час од причина што во работно време се вршат тековните работи.

Покрај редовните активности на одржување на водоводните и канализационите системи и собирањето, транспортот и депонирањето на комуналниот смет, во град Демир Капија и во населените места во општината, сите останати вработени се ангажирани на извршување на вонредните задачи. Во просек околу дезинфекцијата се ангажирани помеѓу 8 и 10 вработени.

ЈКП „Илинден“ Илинден

Во периодот откако се воведени вонредните мерки во врска со Корона вирусот, покрај редовните работни активности за собирање и транспорт на комунален отпад и одржување на јавната чистота, извршувани се дополнителни работи согласно препораките од Владата и

АДКОМ-Здружение на даватели на комунални услуги на Република Македонија

Булевар Јане Сандански Бр. 112 2/2, 1000 Скопје
Тел.:02/2461-971 WEB: www.adkom.org.mk E – mail: adkommk@gmail.com

насоките од Општинскиот Кризен Штаб. На таа основа изготвен е План за перење и дезинфекција на улици на територијата на Општина Илинден со кој се дефинираат динамиката и распоредот за интервенции.

Дезинфекцијата се извршува со камион-цистерна со кој се ангажирани 3 (три) работници, како и со рачни пумпи при што се ангажирани 5 (пет) работници во 2 (две) смени. За дезинфекција се користи Натриум хипохлорид.

Со дезинфекцијата се опфатени улици и патишта на територија на о.Илинден како и прометни локации кои почесто се користат од граѓаните како што се: автобуски постојки, амбуланти, аптеки, маркети, продавници, влезови во згради, влез во зграда на ЈКП, Општина, домови, локации за поставување контејнери за комунален отпад и сл.

Дезинфекција се извршува и на урбана опрема: клупи во паркови и шеталишта, канти за отпадоци, контејнери за отпад и сл.

ЈП „Никола Карев“ Пробиштип

Дезинфекцијата ја вршеме со цистерна со зафатнина од 3 м³ за перење на сите улици и сообраќајници во градот и други населени места со над 150 жители во општина Пробиштип согласно препораките и динамиката утврдена од страна на општинскиот кризен штаб како и со 5 рачни пумпи од 10 литри.

За овие активности постојано беа ангажирани минимум по 10 вработени исклучиво надвор од работното време т.е. за време на полицискиот час, за викенди и празници кога граѓаните задолжително седеа во своите домови.

Преземени активности од страна на АДКОМ за време на вонредната состојба

Во време кога нашата држава се соочува со криза, предизвикана од вирусот КОВИД - 19, ЈКП имаат клучна улога при снабдувањето на вода за пиење, како и одржувањето на хигиената и чистотата на територијата на целата држава.

Со цел АДКОМ да ги подржи своите членки и да им помогне при реализирање на секојдневните работни обврски, се вклучи во следните активности:

- На 31.03.2020 год достави допис до Владата на Северна Република Македонија и Бирото за јавни набавки, во врска со истекувањето на лиценците за јавна набавка.
- На 31.03.2020 год достави допис до Владата на Северна Република Македонија, во врска со платите на ЈКП и предложи при евентуалното носење на мерки за намалување на плати од страна на Владата на РСМ, да се земаат во предвид специфичностите на работите и услугите кои ги извршуваат јавните комунални претпријатија, и истите да добијат посебен статус од другите деловни субјекти во јавниот сектор.
- АДКОМ ангажираше консултанти кои ги прилагодија и унифицираа алатките за прибирање на податоците и моделот за пресметување на тарифите за потребите на вториот регулиран период, а притоа се изработи и упатство за користење на овие алатки.

АДКОМ-Здружение на даватели на комунални услуги на Република Македонија

Булевар Јане Сандански Бр. 112 2/2, 1000 Скопје
Тел.:02/2461-971 WEB: www.adkom.org.mk E – mail: adkommk@gmail.com

---

- Продолжување на роковите до 15-ти мај 2020 год, за доставување на Бизнес Плановите (БП) и Плановите за прилагодување на тарифите (ППТ) од страна на ЈКП до Регулаторна комисија за енергетика и водни услуги (РКЕВУ).
- Организирање и спроведување на обуки за на БП и ППТ на ЈКП. Обуките се спроведуваат онлајн, со цел ЈКП да бидат поддржани во овој процес и да ги запазат сите законски обврски кон РКЕВУ.
- На 01.04.2020 год достави барање до Техничкиот Премиер Оливер Спасовски, со цел да се одобри користење на бензин и нафта од државните резерви како и можноста да се даде помош во делот на заштитни средства (маски и ракавици) и средства за дезинфекција за сите ЈКП во државата.
- На 02.04.2020 год достави допис до Владата на Северна Република Македонија, барајќи одговори на поставените прашања од страна на ЈКП, во врска со користење на годишните одмори, оправданото отсуство, како и покрена иницијатива за разрешување на останатите прашања поврзани со плати и придонеси.
- Во април 2020 год беше доставено барање до Владата на Северна Република Македонија со цел за истиот период да се одложи и примената на законот за отпис на камати и репрограмирање на долгови и трошоци на физички лица објавен во Службен весник на РСМ бр.31/2020 од 10.02.2020 година. Притоа беа доставени прашања до Комора на извршители како да се изврши овој процес.
- Прибирање на дополнителни податоци во врска со зголемениот обем на работа на ЈКП (дезинфекции, колку луѓе биле ангажирани, дали се работи во тек на работно време или дополнително и слични податоци), по доставеното барање од страна на Владата за дополнување на Уредбата за исплата на додатоци и надоместоци на плата за вработените во јавниот сектор.
- На 13.04.2020 год достави допис до Владата на Северна Република Македонија, со цел дополнување на уредба со законска сила за ограничување на исплатата на додатоци и надоместоци на плата на вработените во јавниот сектор за време на вонредна состојба. Притоа посочувајќи во истата дека е неправедно да се ускратуваат додатоците и надоместоците од плата на вработените во ЈКП, кој вложуваат натчовечка напори за да излезат во пресрет на граѓаните и државата при справувањето на овој проблем.
- Единаесеттата меѓународна конференција „Модернизација и одржливост на комуналните услуги“ во организација на АДКОМ, поради состојбата се одложи за во септември 2020 година. Но, доколку истата не се подобри конференцијата ќе биде организирана во мај или јуни 2021 година.